

En perspektivanalys på framställningar av cannabis och cannabisanvändning i svensk dags- och kvällspress samt webbforum

Av Axel Sernheden & Kristina Olsson

LUNDS UNIVERSITET
Socialhögskolan

Kandidatuppsats (SOPA63)
Vårterminen 2014

Handledare: Malinda Andersson

ABSTRACT

Author: Axel Sernheden & Kristina Olsson

Title: A Perspective Analysis on Portrayals of Cannabis and the Use of Cannabis in Swedish Press and Webbforums

Supervisor: Malinda Andersson

Assessor: Anna Rypi

The aim of our study was to investigate how the Swedish press and webbforums choose to portray cannabis and its use. The study was based on examining articles published in well established Swedish newspapers from august 2011 and on. The analysis was based on Håkan Jönsons perspective analysis, which have a strong connection to both social constructivism and discourse analysis. We aspired to examine how the problems regarding cannabis are constructed in different contexts. By analyzing our material using six of Jönson's problem components, namely *characteristics, consequences, solutions, motives, characters* and *illustrations*, we have been able to conclude how cannabis is portrayed. Our findings were that different portrayals of cannabis and its effects on individuals and on society influence and create different kinds of citizens. The majority of the examined articles exhibit a concern over the liberal points of views regarding cannabis that they see evolving in society, as well as over the negative effects they see cannabis having the potential of generating. Another finding was that the examined Swedish press wishes to inform Swedish readers about the risks associated with cannabis use. There also seems to be an agenda to dispose of perceived myths regarding cannabis. Cannabis liberals as well as users express feelings of being stigmatized, not being taken seriously and feeling frustrated over the way Swedish drug politics is being conducted.

Key words: Cannabis, social constructivism, press, webbforums.

Förord

Vi vill ge ett stort tack till vår handledare Malinda Andersson som uppmuntrat oss och bidragit med värdefulla synpunkter, kommentarer, tips och råd under vårt uppsatsskrivande. Vi vill även tacka varandra för ett gott samarbete. Tack!

Innehållsförteckning

<i>Problemformulering</i>	4
<i>Syfte</i>	5
<i>Frågeställningar</i>	5
<i>Bakgrund</i>	5
<i>Tidigare forskning</i>	6
<i>Metod</i>	9
Perspektivanalys som diskursanalys	10
Vetenskapsteoretisk utgångspunkt	11
Metodens förtjänster och begränsningar	13
Empiri och urval	13
Metodens tillförlitlighet.....	15
Bearbetning av materialet.....	16
Arbetsfördelning	18
<i>Etiska överväganden</i>	18
<i>Teori</i>	18
Konstruktioner av sociala problem.....	18
Determinism och voluntarism.....	20
Normer, makt och subjekt	20
<i>Analys</i>	22
Karaktär	22
Orsaker	26
Konsekvenser och omfattning.....	30
Lösningar.....	35
Aktörer och roller	39
Illustrationer och exempel.....	40
<i>Slutdiskussion</i>	42
<i>Referenser</i>	45
<i>Bilaga 1: Empiri</i>	49

Problemformulering

Cannabis är den vanligaste drogen bland unga som provat narkotika. Därefter kommer Spice, en örtblandning där syntetiska cannabinoider tillsatts (CAN, 2014). Sverige har en tradition av en restriktiv narkotikapolitik där målet är ett drogfritt samhälle (Regeringen, 2014) och synen på droger associeras med kriminalitet och avvikande beteende. Synen på cannabis speglas på många nivåer i samhället. Beroende på vilken generation, kultur eller miljö individer tillhör samt vilken information om cannabis de påverkas av skiljer sig troligen individernas syn på cannabis och på dess effekter och skadeverkningar åt. Detta kan bädda för att skapa en klyfta mellan grupper i samhället med olika syn på cannabis eftersom det är ett laddat ämne.

Det kan skapa en förvirring framförallt bland unga att det i Sverige är straffbart att inneha, använda och ha substansen THC i blodet enligt Narkotikastrafflagen (SFS 1968:64), samtidigt som debatten om legalisering och en mer liberal syn på cannabis florerar i Sverige men framför allt i andra länder. Människor tar del av populärkultur som film, musik och kändisar som ofta glorifierar cannabis. Detta kan resultera i en nyfikenhet och en mer liberal syn på drogen. Enligt skolundersökningar är det ingen tydlig ökning av narkotikaerfarenheter bland skolungdomar de senaste åren men attityden till cannabis har förändrats och många förknippar drogen med få risker (CAN, 2014). En del ser cannabis som ett riskfyllt problem medan andra förespråkar drogen. Är det ett socialt problem och i så fall för vem/vilka? Beroende på vilken föreställning en individ har om cannabis uppfattas det som ett socialt problem i olika grad men det kan också uppfattas mer som ett individuellt problem. Goldberg (2010) diskuterar drogkonsumtion och menar att det finns problematiska konsumenter som missbrukar narkotika och där narkotikan spelar en stor roll i vardagen. Det finns också rekreativkonsumenter som brukar narkotika mer sporadiskt och har ett i övrigt ordnat liv. Narkotikapolitiken bygger på en nolltolerans mot narkotika och grundar sig i Nils Bejerots syn på att narkotikaanvändning ses som ett resultat av biokemiska processer. Bejerot var psykiatriker och forskare och inflytelserik för den svenska narkotikapolitiken samt ställde krav på nolltolerans mot narkotika. Goldberg (2010) menar att psykosoci-

ala livserfarenheter och samhällsproblem som förklaring till droganvändning ges för lite utrymme.

Vi är intresserade av att se hur uppfattningar om cannabisanvändning framställs på olika nivåer och inom olika grupper i det svenska samhället genom att studera dags- och kvällspress samt webbforum. Vi vill genom denna studie se i vilken kontext olika föreställningar om cannabis skapas och undersöka eventuella skillnader mellan forum. Detta är relevant med tanke på den uppmärksammade legaliseringsdebatt som pågått och hur cannabisanvändningens utveckling sett ut, framförallt hos unga, samt hur användningen framöver kan komma att utvecklas och vad det i så fall kan innebära för samhällsmedborgare. Ämnet är relevant för socialt arbete med tanke på att det i år startades Maria Nordväst i Skåne. En verksamhet som riktar sig till ungdomar och unga vuxna som använder cannabis eller andra droger och behöver hjälp att hantera riskbruk/missbruk/beroende (Helsingborg, 2014). Att en ny mottagning öppnats visar på att det finns behov av behandling hos cannabisanvändare, särskilt hos ungdomar och unga vuxna.

Syfte

Syftet är att undersöka framställningar av cannabis och cannabisanvändning i svensk dags- och kvällspress samt på webbforum med perspektivanalys som utgångspunkt.

Frågeställningar

- Hur framställs cannabis och cannabisanvändning i svensk dags- och kvällspress samt på webbforum?
- Vilka konsekvenser kan framställningarna få för samhällsmedborgare?

Bakgrund

Cannabis Sativa är samlingsnamnet för cannabisplantan som också kallas Marijuana, Hasch, grönt, weed och gräs. Vanligtvis intas cannabis genom rökning, till exempel i cigaretter blandat med tobak eller i särskilda pipor. Det verksamma psykoaktiva ämnet i cannabis kallas delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) och lag-

ras i kroppens fettvävnader. I övrigt innehåller cannabis ungefär 420 psykoaktiva substanser. Själva det akuta ruset är indelat i två faser, först utåtriktad och aktiv i tanken och sedan efter ca en timme inåtriktad och aktiv i tanken. Den andra fasen varar i ett par timmar. Efter en tids regelbundet intag blir ruset till ett kroniskt rus då THC inte hinner utsöndras utan fylls på i lager. Efter sju – tio dagar efter intag halveras mängden THC och utsöndras sedan succesivt. Det kan ta ungefär fyra till sex veckor innan THC helt har utsöndrats ur kroppen beroende på vilken mängd och hur länge individen har använt drogen (Agerberg, 2004).

Cannabis är en omstridd drog och har debatterats mycket kring samtidigt som forskningen om cannabis fortsätter utvecklas. I Sverige är cannabis otillåten men flera länder tillåter användande som till exempel de amerikanska delstaterna Colorado och Washington State samt Holland där det får säljas under kontrollerade och reglerade former. Uruguay kommer bli första landet i världen att legalisera cannabis från och med april 2014 (Liljesson, 2014a). I Skåne har legaliseringsdebatten märkts av då Sveriges grannland Danmark har debatterat kring ämnet. Förslagen har handlat om att sälja cannabis likt Holländska coffee shops eller på systembolag för att minska organiserad brottslighet. Nu kommer överborgmästare Frank Jensen i Köpenhamn för tredje gången med förslaget och menar att förbudspolitik i Danmark hittills inte har fungerat (Liljesson, 2014b).

Tidigare forskning

Vi har i detta avsnitt valt att presentera forskning om både narkotika och alkohol. Det var svårt att hitta studier som endast behandlade cannabis och hur användningen framställs i pressen, därför breddade vi sökningarna till att handla om både alkohol, cannabis och narkotika. Forskningen handlar om hur alkohol, cannabis och annan narkotika har framställts och uppfattats under de senaste decennierna. Att uppfattningarna har präglats av sociala, kulturella och politiska ideologier och att droganvändning har setts som ett medicinskt, moralist eller socialt problem. Forskningen berör också vilken omfattning narkotikaanvändningen haft i Sverige. Vi har sökt forskningen via LUBsearch och bibliotekskatalogen Lovisa. Forskningen av Sutton fann vi i Jönsons (2010) bok. De sökord vi använt är Sverige,

cannabis, droger, alkohol, missbruk, bruk, social konstruktion, diskurs och problem (samt motsvarande engelsk översättning).

Lindgren (1993) har skrivit en avhandling med syfte att få en ökad förståelse för hur processen ser ut då sociala företeelser institutionaliseras som samhällsproblem. Han vill visa hur bruket av narkotikaklassade medel och preparat har definierats och hur olika åtgärdsprogram därefter utformats. Lindgren har studerat texter i form av tidskrifts- och tidningsartiklar och rapporter utifrån en diskursanalys med inspiration av Foucault och har använt ett konstruktivistiskt perspektiv på samhällsproblem. Analysen baseras på metoden om innehållsanalys, tolkningsramar och tankefigurer.

De tre tolkningsramar som Lindgren urskiljer är kontroll- och sanktionsstrategi, vård- och reformstrategin samt legaliseringsstrategin. Den strategi som dominerar är kontroll- och sanktionsstrategin som syftar till att samhället bör kontrollera tillgången till narkotika och straffa och vårda dem som brukar eller är beroende. Under sextiotalet kom vård- och reformstrategin och utmanade kontroll- och sanktionsstrategin genom att se missbruk som en sjukdom och ett medicinskt problem som krävde vård i öppna former. Rättväsendet fick 1968 grepp om problemområdet då narkotikapolitikens inriktning och utformning beslutades där riktlinjer för bekämpande av narkotikamissbruk skrevs. Socialstyrelsen fick ett övergripande ansvar över socialvården som skulle införa förebyggande åtgärder och utforma vårdinsatser.

Inom legaliseringsstrategin, som inte fick lika mycket uppmärksamhet eller inflytande, betonades att människor själva skulle ha rätt att välja och inte vara kontrollerade av andra myndigheter utan droger skulle avkriminaliseras. Samhället skulle istället informera om hur droger bör användas men denna strategi avfärdades utan politisk framgång. Sammanfattningsvis kan resultatet av studien om narkotikamissbruk som samhällsproblem förstås utifrån de sociala, kulturella och politiska förändringar som utspelade sig i Sverige under 1960-talet.

Sutton (1996) har genomfört en studie med syfte att undersöka hur alkohol som socialt problem historiskt sett har hanterats och vilka åtgärder som vidtagits för att

minska alkoholkonsumtionen. Studien har sin utgångspunkt i Foucaults diskursanalytiska ansats och materialet består av texter om alkoholproblem. I analysen kommer Sutton fram till fem tidsepisoder under 1900-talet som har olika sätt att tala om och hantera alkoholproblem. Dessa fem episoder är "Inappropriate behavior", "Freedom under self-control", "Poor social intergration", "'Our' greatest social and public health problem" och "The Swedish alcohol problem 'from an EU perspective'" (Sutton, 1996:7-8). Sutton använder ett analyschema med frågor om problemet utifrån vem- och vad-frågor för att slutligen komma fram till de fem tidsepisoderna.

Blomqvist (2012) lyfter fram hur begrepp som missbruk och beroende presenteras på ett entydigt sätt i media och talas om i allmänhet, när dessa egentligen har olika definitioner och förklaringar som varierat över tid med varierande politiska och ideologiska riktningar. För de människor som pekats ut som exempelvis alkoholister kan detta få flera konsekvenser. Människorna definieras som avvikande och omgivningens bemötande och sätt att betrakta dem kan påverka missbrukets utveckling. Uppfattningarna om missbruk och beroende kan ses som en dålig vana, en sjukdom, livsstil eller som en social konstruktion. Hur det hanteras präglas av om det ses som ett medicinskt eller moraliskt problem. Blomqvist (2012) menar att det krävs ett multifaktoriellt perspektiv när det talas om förklaringar till missbruk och beroende.

I en tidskriftsartikel relaterar Sznitman (2008) till en studie gjord av Parker och hans kollegor i Manchester i Storbritannien, som undersökt och utvecklat tesen om att unga i Storbritannien normaliserar droger istället för att se droger som en normavvikelse (Sznitman, 2008). Sznitman (2008) använder tesen för att undersöka om det även gäller för det svenska samhället. Resultatet visar att droger inte är normaliserade i Sverige på grund av att politiken strikt reglerar och förbjuder narkotika enligt lag, samt att den allmänna attityden bland medborgare inte accepterar droganvändande utan ser det som ett problem i samhället, enligt författaren. En annan faktor är att droganvändningen i Sverige är relativt låg jämfört med andra länder även om den har stigit under de senaste decennierna.

Studierna som presenteras i detta avsnitt är relevanta för vår studie genom att de belyser samhällets syn på användning av droger, missbruk och beroende. De visar att synen på narkotika och alkohol har varierat över tid. Det har betraktas som antingen ett medicinskt, moraliskt eller ett socialt problem, samt på en strukturell eller individuell nivå. Utifrån samhällsideologier och politiska riktningar har synen påverkats av flera strömningar som har olika uppfattningar om hur användning och missbruk av narkotika och alkohol bör hanteras beroende på hur det definieras som problem. Lindgren (1993) och Sutton har (1996) i sina studier använt Foucault som teori vilket vi också gör. Det socialkonstruktivistiska perspektivet finns inom diskursanalysen och är användbart i studier av hur problem framställs och konstrueras. Suttons metod liknar mycket perspektivanalysen då Sutton har arbetat utifrån ett tydligt strukturerat schema. Sznitman (2008) skriver om att synen på droger inte är på väg att normaliseras i Sverige, vilket den har gjort i Storbritannien. Normalisering är relevant för vår studie då vi diskuterar synen på den goda medborgaren och det goda samhället utifrån normalitet och avvikelser. Blomqvist (2012) framhåller vikten av att betrakta användning, missbruk och beroende utifrån ett multifaktoriellt perspektiv där många faktorer samspelar. Att vi anser att studier om alkohol är relevanta är för att cannabis och alkohol ofta jämförs i vårt material och ställs mot varandra.

Metod

En viktig utgångspunkt för många kvalitativa forskare är hur samhällsvetenskapens sätt att mäta och analysera skiljer sig från naturvetenskapens. Analysobjektet i samhällsvetenskapen är interagerande människor och i naturvetenskapen bland annat atomer, molekyler och kemikalier. Skillnaden mellan analysobjekten mellan de två vetenskaperna är att en atom inte tillskriver någon mening till sin omgivning och det som händer i den - något människor däremot gör. Detta är anledningen till att många kvalitativa forskare menar att det krävs en särskild metodologi för att studera människor som speglar skillnaden mellan samhällsvetenskapens och naturvetenskapens studieobjekt. Genom en kvalitativ metod kan människors uppfattningar, perspektiv och synsätt tolkas och förstås (Bryman, 2011).

Perspektivanalys som diskursanalys

Vi har valt att använda oss av en kvalitativ metod som kallas perspektivanalys. Perspektivanalysen som metod kan användas för att studera perspektiv som sociala företeelser och hur problem konstrueras i olika kontexter. Jönsons ansats och metod liknar en form av diskursanalys då denna har sin grund inom socialkonstruktivistisk teori (Jönson, 2010:118). Vi kommer därför dra nytta av den metoddiskussion som förs om diskursanalysen när vi diskuterar perspektivanalysen som metod.

Genom perspektivanalysen är det möjligt att undersöka hur problem konstrueras i olika sammanhang. Sociala problem framträder i olika sammanhang som sammanhållna perspektiv som uttrycker resonemang om bland annat problemets karaktär, orsaker, konsekvenser, lösningar, roller och illustrationer. Det Jönson (2010:104) kallar perspektiv är likt begreppet diskurs. En diskurs kan vara utsagor och bilder som på något sätt framställer en version av ett händelseförlopp. Diskursanalysen behandlar språket, vem som får uttala sig och om vad, vilket handlar om meningsskapande och maktfördelning. Problemperspektiv kan ses som sociala företeelser och olika uppfattningar som människor utvecklar samt förhåller sig till i olika sammanhang (Jönson, 2010:9, 104). Det som är möjligt att undersöka är hur problemet är konstruerat, av vem, genom vilka processer, i vilka kontexter samt i vems intresse. Studien kan ges olika intresseinriktningar genom flera frågor. *Vad* är problemets karaktär, orsaker och avgränsningar? *Vem* talar om det som ett problem? *Vem* har makten och vem har ansvaret? *Hur* framställs problemet och hur tolkas problemperspektivet? *Var* äger det rum och vilket utrymme får det? *När* sker det och hur har det utvecklats? *Varför* presenteras problemet på ett visst sätt?

Håkan Jönson (2010) har utformat ett analyschema som kan användas för att förstå sociala problem. Analyschemat beskrivs mer ingående under rubriken Bearbetning av materialet, där de sex problemkomponenterna vi använt oss av beskrivs och kopplas till vår frågeställning. Genom att använda detta schema kan analysen bli mer systematisk, intressant och tydlig. Problembeskrivningarna förändras med tiden och är på så sätt beroende av sitt sammanhang (Jönson, 2010:9ff).

Vetenskapsteoretisk utgångspunkt

Diskursanalys ses som både teori och metod (Bergström & Boréus, 2012:353). Den teoretiska grunden för perspektivanalysen är socialkonstruktivismen. Socialkonstruktivism handlar om hur verkligheten är skapad och konstruerad. Verkligheten är under ständig förändring och beroende av hur vi uppfattar, ser och tolkar den. Frågor som vad, vem, hur, var, när och varför har utvecklats inom den socialkonstruktivistiska teorin och de olika komponenterna i analys-schemat kan ge kunskap utifrån dessa. Genom analysen kan man exempelvis se hur perspektiv hänger samman och hur olikheter identifieras (Jönson, 2010:37).

Begreppet socialkonstruktivism innehåller en rad teorier som behandlar kultur och samhälle (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:28). Vivian Burr räknar upp fyra premisser som binder ihop det socialkonstruktivistiska fältet. Den första premissen är att ha en kritisk inställning till självklar kunskap. En kunskap om världen kan inte direkt ses som en objektiv sanning. Ens kunskap och världsbilder är en produkt av vårt sätt av att kategorisera världen. Den andra premissen handlar om att vår identitet och kunskap om världen alltid är historiskt och kulturellt präglade. Den tredje premissen handlar om sambandet mellan kunskap och sociala processer. Via social interaktion bygger man upp gemensamma sanningar genom en diskussion om vad som är sant och falskt. Den fjärde premissen handlar om sambandet mellan kunskap och social handling. Beroende på vilken världsbild man har blir vissa handlingar naturliga medan andra blir otänkbara. Här kan vi på ett konkret sätt se hur socialt konstruerad kunskap leder till sociala konsekvenser (Ibid 2000:11ff).

Inom diskursanalysen skapar språket mening och uttrycker relationer och förhållanden om makt. Man kan säga att en diskurs är ett bestämt sätt att tala om och förstå omvärlden i sin helhet eller delar av den. Sättet man uttrycker sig på speglar hur vi subjektivt ser på vår omvärld, våra identiteter och sociala relationer. Människor har en aktiv roll i skapandet och förändringen av dessa synsätt (Winther Jørgensen & Phillips, 2000:7). Människor lever i samma fysiska värld och våra kroppar, sinnen och hjärnor gör att många av de erfarenheter vi har är gemensamma. Det innebär att det troligen finns allmänmänskliga sätt att kategorisera

saker och ting på som är universella. I den sociala världen är allmängiltiga föreställningar dock mindre vanliga. Människor använder sig av kategorier för att uppfatta och förstå världen som kan visa sig ha sina brister. De kategorier vi använder för att förstå världen är historiskt och kulturellt utvecklade (Burr, 2003).

Språket är en central del i hur verkligheten formas och därmed inte bara ett sätt att förstå verkligheten (Bryman, 2011:474). Språket består av olika mönster som, beroende på vilka påståenden vi gör och vilka åsikter vi uttrycker, gör så att man agerar på ett visst sätt inom ett visst socialt område. Att använda sig av diskursanalys är ett sätt att analysera dessa mönster. Språkets struktur är aldrig fast och entydig utan förändras över tid och likaså är samhället föränderligt (Winther, Jørgensen & Phillips 2000:40).

Det är via dagliga interaktioner mellan människor som våra versioner av kunskap skapas. Därför är social interaktion av alla sorter, speciellt språket, av största intresse för socialkonstruktivister. I möten med människor i vardagen tar vi till andras upplevelser och föreställningar och på så sätt skapar vi tillsammans vår kunskap. Det som ses som ”sanning” i den tidsålder och kultur som råder är en produkt av inte så objektiva observationen av världen. Istället konstrueras ”sanningen” via en ständig social interaktion mellan människor (Ibid). I den sociala processen skapas flera olika sociala konstruktioner som skiljer sig från varandra. Varje ny konstruktion uppmanar människor till ett nytt sätt att handla och se saker och ting. Nya konstruktioner bevarar vissa saker i tidigare konstruktioner och avvisar andra (Burr, 2003).

Socialkonstruktivismen uppmanar oss att ha en kritisk ståndpunkt mot vårt sätt att förstå världen och oss själva. Socialkonstruktivister ifrågasätter att etablerad och traditionell kunskap är baserad på objektiva och fördomsfria observationer. Detta synsätt motsätter sig teoretiska utgångspunkter som positivism och empirism. Deras antagande är att verkligheten kan avslöjas via observation och det som existerar är det som vi kan förstå. Socialkonstruktivister vill istället att vi ska vara försiktiga med våra antaganden om hur världen verkar vara (Burr, 2003:3).

Metodens förtjänster och begränsningar

Några av perspektivanalysens förtjänster är att den till skillnad från samtalsanalysen kan användas på fler kommunikationsformer än olika samtalsformer. Perspektivanalysen är också en mer flexibel metod då den även kan användas som ett analysverktyg på olika typer av texter som till exempel tidningsartiklar. Det finns även utrymme för att ha andra saker än bara det som nämns i texter som analysobjekt, till exempel retorik och undertoner i en text (Bryman, 2011:474). Detta gäller både diskursanalysen och perspektivanalysen då perspektivansatsen, som tidigare nämnts, kan ses som en form av diskursanalys (Jönson, 2010). Perspektivanalysens analyschema utgör ett användbart verktyg för att få en god insikt i textens innehåll och kunna systematisera den på ett tydligt sätt.

Diskursanalysen anammar oftast den konstruktivistiska ståndpunkten att olika diskurser bygger på att man tar till sig ett urval av ett flertal tänkbara beskrivningar och därmed byggs en speciell bild av verkligheten upp (Bryman, 2011:474). Ett problem med diskursanalytisk forskning är att forskaren bär med sina egna diskurser i det hon vill undersöka. Det är svårt att inte låta sig påverkas av sina egna diskurser. Det är därför av yttersta vikt att vara medveten om sina egna diskurser och hur dessa påverkar hur man analyserar materialet. Det krävs en medvetenhet och öppenhet i alla kvalitativa metoder (Winther Jørgensen & Phillips 2000:56).

Empiri och urval

Forskaren måste avgränsa sig så att denne kan förklara det som avses att förklaras inom den tidsmässiga och eventuellt ekonomiska ramen forskaren arbetar inom. Forskaren vet många gånger inte i förväg vad som ska selekteras. Selektion kan därför ändras under forskningsprocessens gång (Asper, 2007:90). Vi har valt att inrikta sökningen till väletablerad svensk dags- och kvällspress som publicerats från augusti år 2011 och framåt. Detta för att få en så pass aktuell bild som möjligt av hur cannabis uppfattas. Vi har använt tjugo tidningsartiklar från följande tidningar: Aftonbladet, Svenska Dagbladet, Sydsvenskan, Expressen, GT, Dagens nyheter samt Göteborgsposten. I forumet Flashback finns det flera trådar där vi valt ut de diskussioner som berör framförallt ungas syn på cannabis. Att vi tror oss

veta att personerna är unga är för att det i deras alias nämns årtal som kan antas vara deras födelseår. Vi har använt fem trådar som skapats under 2012 och framåt.

Vårt urval är målinriktat då vi valt ut artiklar och trådar som vi ansett vara relevanta för studien. Ett målinriktat urval kännetecknas av att empirin väljs för att den anses vara relevant för uppfattningen av en social företeelse och för de formulerade forskningsfrågorna (Bryman, 2011:392). Tidningsartiklarna och forumet kompletterar varandra på olika sätt. En skillnad är att tidningsartiklarna når ut och riktas till Sveriges befolkning medan läsarna själva får söka upp forumets trådar. På forumet kan läsaren direkt skriva kommentarer på texten och diskutera innehållet. Författarna till artiklarna är journalister, politiska personer eller forskare. På forumet mestadels unga vuxna eller ungdomar som skriver under alias och där framgår inte deras yrkesroll. Texterna kompletterar varandra genom att de speglar olika åsikter om cannabis framförda av olika åldersgrupper i samhället. Artiklarna är vårt huvudmaterial och det som således kommer ges mest utrymme i analysavsnittet. För att få en mer levande och uttrycksfull bild av hur cannabisanvändning framställs använder vi webbforumet som ett komplement till artiklarna. På så sätt blir analysen mer varierande, spännande och innehållsrik. Artiklarna och inläggen på webbforumet har skrivits av personer med olika bakgrund som författare, journalister, politiker, forskare eller unga vuxna. Skribenternas åsikter har olika tyngd beroende på status. Forskare och professorer menar vi har en högre trovärdighet än till exempel politiker och webbforumsribenter, då de sistnämnda lyfter fram åsikter utan faktamässig grund. I artiklarna är den dominerande synen att tillgången på cannabis, och narkotika generellt, bör minska. På webbforumet är den dominerande synen istället att drogen bör avkriminaliseras eller legaliseras. Ofta redogör skribenten för sina argument genom att ställa dem mot en motparts argument och debatten handlar därför många gånger om att vara för eller emot cannabis. Vi är dock mer intresserade av att se skillnader mellan press och webbforum än dessa motståndspositioner.

När vi hänvisar till artiklarna och webbforum i uppsatsen har vi valt att numrera dem och använda förkortningarna A1 (artikel) respektive W1 (webbforum) och så vidare. En förteckning över samtliga artiklar och webbforum finns som bilaga i slutet av uppsatsen.

Genom databasen Retriever Research har vi sökt artiklar. Vi har använt oss av sökorden cannabis, risk, skador, användning, hasch, ungdomar, Sverige, droger i flertalet olika kombinationer för att finna relevanta tidningsartiklar. Vi har också med fördel använt asterisk (*) vilket resulterat i fler sökträffar. Bibliotekets ämnesguide för socialt arbete har också varit till hjälp där vi funnit webbsidor och tidskrifter som berör fakta och forskning om alkohol och narkotika. Litteraturen har vi sökt genom Lunds bibliotekskatalog Lovisa, LUBsearch samt funnit i litteraturens källförteckning. Till dessa sökningar har vi använt sökorden Socialkonstruktivism, makt, Foucault, normer, normalitet, diskursanalys, sociala problem, missbruk, beroende, droger, narkotika och cannabis.

Metodens tillförlitlighet

Reliabilitet och validitet kan ses som ett mått på den kvalitet som kan uppnås via val av mer eller mindre lämplig metodologi. Reliabilitet handlar om ifall resultatet är tillförlitligt och om det är möjligt att återupprepa studien och få samma resultat. Inom kvalitativ forskning är det svårt att replikera en studie då det som undersöks ofta är beroende av sitt sammanhang och forskarens tolkningsramar. Validitet handlar om ifall man mätt det man avsett att mäta. Bryman (2011:50) beskriver extern och intern validitet. Extern validitet handlar om huruvida studien är möjlig att generalisera, ifall resultatet även kan gälla och representera andra. Intern validitet berör orsaksförhållanden mellan de attribut som undersöks och ifall det går att dra slutsatser om vad som gett upphov till vad och hur pass säkra vi kan vara på att det verkligen stämmer. Ett sätt att avgöra validiteten i en diskursanalys är att studera om de analytiska påståendena i diskursen ger något bra sammanhang. Om det kan utläsas saker som inte passar in i den diskursanalytiska metoden minskar validiteten (Winther Jørgensen, Phillips, 2000:123). Detta menar vi även kan ske inom perspektivanalysen.

Diskurs beskrivs som en regelstyrd framställning av uttalanden, begrepp, påståenden och teorier som tillsammans utgör en mängd sagda föreställningar om någonting (Lindgren, 2007:352). En diskurs anses vara en social konstruktion och socialkonstruktivister betraktar därför i regel sina egna arbeten som en diskursiv konstruktion. Den framställning av världen man kommit fram till genom sitt arbete är

bara en av många möjliga versioner. Det kan därför bli svårt att uppnå en hög reliabilitet inom diskursiv forskning eftersom en annan forskare som utgår från samma metod och undersökningsområde nästan helt säkert kommit fram till en helt annan slutsats (Winther Jørgensen, Phillips, 2000:111). Samtidigt är inte målet för en diskursanalys samt perspektivanalys att värdera materialet som analyseras, istället försöker man i materialet utläsa vilka mönster diskurserna består av. Därefter är målet att lyckas utläsa vilka sociala konsekvenser diskurserna kan innebära (Winther Jørgensen, Phillips, 2000:28).

Genom att använda ett systematiskt sätt att koda den empiri vi analyserar, genom Jönsons analyschema, kan det fungera som ett sätt att öka reliabiliteten. Vi har haft för avsikt att vara öppna och tydliga med att beskriva schemat och problemkomponenterna vi använt oss av när vi bearbetat texten och arbetat med texterna på ett konsekvent och likformigt sätt.

Bearbetning av materialet

För att bearbeta empirin som samlats in var det givet att koda den. Det som kodats används till att få en mer nyanserad bild av det som är av intresse i materialet. Detta lyfts fram för att kunna göra en mer utförlig analys (Aspers, 2007:57). Kodning fungerar som ett analysinstrument och ett bra tillvägagångssätt för att utveckla analysinstrumentet är att noga läsa igenom det material som ska användas. Det behövs en kunskap om de diskurser texterna bygger på och i vilket sammanhang de har kommit till. När en ökad förståelse för de rådande diskurserna tillägnats kan man på allvar utveckla sitt analysverktyg för att sedan testa det på delar av materialet. Om det sedan noteras ett tolkningsproblem eller några oklarheter får analysverktyget anpassas ytterligare (Bergström & Boréus, 2012:54,55). Kodningen används följaktligen som ett sätt att organisera och tydliggöra mönster i materialet. På så sätt får vi en mer nyanserad kunskap om undersökningsområdet och detta kan även öka trovärdigheten.

När vi bearbetat materialet har vi använt oss av sex problemkomponenter som återfinns i Jönsons (2010) analyschema. Dessa är karaktär, orsaker, konsekvenser och omfattning, lösningar, aktörer samt illustrationer och exempel. Vi har avgränsat oss till dessa sex problemkomponenter och valt bort komponenten historia och utveckling av utrymmesskäl. Under kodningsarbetet var denna komponent liten i

förhållande till de andra och det som kan tillhöra utveckling ryms inom övriga komponenter. Genom att bena upp problemperspektiv kan vi sedan undersöka och analysera dess olika betydelser. Nedan följer en beskrivning av samtliga problemkomponenter.

Komponenten *karaktär* handlar om hur cannabis framställs och hur det anses vara besläktat med andra problem. Hur framställs uppfattningar av cannabisanvändning i texterna?

Komponenten *orsaker* handlar om vilka orsaker som vanligtvis anges till att människor brukar cannabis. Vad anges som förklaringar till användandet av drogen?

Konsekvenser och omfattning berör hur effekterna av cannabisbruk och cannabis utveckling beskrivs. Om det anses vara ett stort, hanterbart, svårhanterbart eller litet och avgränsat problem. Hur påverkas individen respektive samhället av dess konsekvenser?

Lösningar rör vad som ges som förslag till lösningar på problemen och vem som anses vara lämplig att ansvara för dessa. Varför är det viktigt med ett agerande och vad är förhoppningen att föreslagna åtgärderna ska leda till?

Aktörer och roller handlar om vem eller vilka som anses vara problemets huvudsakliga aktörer och om dessa beskrivs dramatiserande eller utpekande. Vem eller vilka talas det om och vilken roll tillskrivs dem? Det kan också handla om vem/vilka som anses vara ansvarig att hantera problemet och vem/vilka som talar om det som ett problem.

Illustrationer och exempel innebär hur problemet personifieras och om olika metaforer, begrepp och slagord används. Detta kan till exempel förstärka och göra uttalanden mer kraftfulla och allvarliga.

Alla komponenter tilldelades en egen färg som användes för att markera i texten där vi kunde se att dessa förekom. Vårt sätt att läsa texterna utgjorde våra konstruktioner av problemperspektiven och någon annan hade kanske konstruerat den

annorlunda. Därmed klassificeras verkligheten inte på ett oföränderligt eller permanent sätt.

Arbetsfördelning

Vi har tillsammans sökt, läst och bearbetat materialet till uppsatsen så att båda skulle vara väl inlästa och kunna arbeta med texterna i analysen på ett så bra sätt som möjligt. Analysavsnittet har vi skrivit gemensamt. Några delar av uppsatsens text har vi skrivit var för sig men senare bearbetat tillsammans för att få ett enhetligt språk. Läsningen av litteraturen har vi till viss del delat upp emellan oss för att kunna ta tillvara på och använda den begränsade tiden väl.

Etiska överväganden

De etiska råd och grundkrav som vetenskapsrådet (2002) presenterar är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. Vi har haft i åtanke att materialet vi använder ska vara tillgängligt och offentligt på webben. Vi har inte skapat en falsk identitet för att nå webbplatser som kräver inloggning eftersom det skulle innebära att svaren manipuleras fram. I uppsatsen har vi anonymiserat webbforum och inte återgett alias. Vi har också brutit upp personers inlägg så att dessa inte kan spåras när vi citerat text från webbforum i analysen. I vår undersökning har vi bara fokuserat på att analysera textens innehåll utan någon koppling till dem som skrivit de olika texterna. Därför anser vi att vi fått förhålla oss till de etiska råden på ett annat sätt jämfört med om vi till exempel använt oss av intervjupersoner, då samtliga grundkrav i så fall skulle framstått tydligare i vårt förhållningssätt och uppsatsarbete genom att vara direkt riktat till individers uttalande.

Teori

Konstruktioner av sociala problem

Begreppet sociala problem etablerades mot slutet av 1800-talet och kopplas till en arena för samhällsliga åtgärder. Sociala problem kan skapas på flera nivåer i samhället där orsaken till problemet dels kan ses som att *samhället* genererar sociala problem och dels som att *individen* genererar sociala problem (Meeuwisse &

Swärd, 2013a). Cannabisanvändning kan både uppfattas som ett individorienterat problem och som ett samhällsproblem.

Sociala problem, så som missbruk och beroende, uppstår då någon definierar och anser att något bör åtgärdas eller lösas genom välfärdssystemet. De framträder som kollektiva problem som institutioner eller som något grupper bär på (Sunesson, 2006). Under välfärdssamhällets framväxt under 1920-1970-talet betraktades sociala problem som en följd av ojämlik fördelning av välfärden. Till exempel hög arbetslöshet, vilket bland annat ledde till fattigdom och alkoholmissbruk. Hur sociala problem bäst ska hanteras kommer till uttryck i diskussioner om välfärdsstatens utveckling där en konflikt råder mellan *individ- och strukturperspektiven*. Det som har betydelse för hur vi ser på och väljer att hantera sociala problem är den aktuella samhällskontexten, politiska, kulturella och historiska förhållanden. Vad som är ett socialt problem är svårdefinierat och varför vissa fenomen ses som sociala problem bör undersökas utifrån de argument och teorier som de bygger på (Meeuwisse & Swärd, 2013a). Med utgångspunkt i om cannabisanvändning som problem ses som ett problem skapat av individen eller skapat på ett strukturellt plan kan det hanteras på olika sätt för att exempelvis åtgärda, förebygga eller på annat sätt försöka lösa problemet.

Historiskt sett har sociala problem uppfattats olika under de senaste decennierna. Beroende på hur sociala problem uppfattas riktar sig socialt arbete till olika grupper där arbetet bedrivs på strukturell-, grupp och organisations- eller individ- och familjenivå för att åtgärda, förebygga eller förhindra. Individ- och familjenivån har länge betraktats som den nivå där uppkomsten av sociala problem sker. Men det sociala arbetet har också setts som ett politiskt arbete som bör träda fram i samhällsdebatten. Långt tidigare i industrialiserade länder skedde en upplysningsverksamhet för att lösa problemen genom att sociala problem illustrerades i bilder och visades upp (Meeuwisse & Swärd, 2006).

Det konstruktivistiska perspektivet fick sitt genomslag i samhällsvetenskap och forskning om socialt arbete under 1980-1990-talen. Inom konstruktivismen ses sociala problem som *kollektiva definitionsprocesser* där något konstrueras som verkligt, skadligt och i behov av att det ska betraktas som sådant, och att detta

kräver samhällsingripande (Sahlin, 2013). Intresset riktas mot den process som leder fram till att något beskrivs som ett socialt problem för att försöka förstå problemets uppkomst och utveckling (Meeuwisse & Swärd, 2013b). Det kan tolkas som att det anses behöva vidtas åtgärder för att kunna upprätthålla ”det goda samhället”. I samhället ska lagar, regler och förpliktelser följas och individer förväntas vara ”goda medborgare”.

Konflikten mellan *struktur och aktör*, *kollektiva definitionsprocesser* och kategorier som används för att *kategorisera* människor i samhället är begrepp som kan ingå i diskussionen om problemets framställning. Begreppen kan till exempel användas för att tala om vem som är ansvarig för problemets uppkomst och vem som är ansvarig för att hantera problemet. *Konstruktioner av risker* kan användas för att tala om hur problemet betraktas utifrån skadlighet. Dels risker för individen och personer i dennes omgivning och dels för samhället i stort.

Determinism och voluntarism

Voluntarism handlar om att människor själva styr sina liv medan determinism handlar om att valen redan är bestämda av givna villkor och strukturer. Begreppen determinism och voluntarism är två ytterligheter och det råder en balansgång mellan struktur och aktör. Strukturerna kan vara sociala, psykologiska, genetiska eller biologiska. *Struktur* är de samhälleliga förhållandena och *aktör* de individuella och dessa begrepp förhåller sig till varandra genom att de skapar människors sociala handlingar (Meeuwisse & Swärd, 2013b). Begreppen kan användas i analysavsnittet för att analysera framställningar av cannabis och cannabisanvändning genom att betrakta det på samhällsnivå och individnivå och undersöka hur dessa samspelar eller skiljer sig åt. Det kan också användas för att analysera hur strukturer i samhället påverkar synen på cannabis eller om det istället speglas utifrån det individuella perspektivet och den fria viljan. Beroende på vilket perspektiv och på vilken nivå som analysen görs får begreppen aktör och struktur olika innebörder (Meeuwisse & Swärd, 2013b).

Normer, makt och subjekt

Svensson (2007) skriver om *normer och normalitet* som något som skapas i kulturella sammanhang, varierar över tid och är beroende av situationen. Alla har inte

samma normer i samhället utan det finns vissa avvikelser och skilda uppfattningar och tankesätt. Enligt en sociologisk tolkning ses normer och normalitet som det som gemensamt förväntas av det som är lämpligt inom en kultur. Regler och lagar kopplas ihop med normer och blir synliga då någon avviker från normen. Normerna anses vara det goda och rätta, och människor agerar ofta efter vad som förväntas av dem. I möten och i relation till varandra skapar vi en normalitet och socialiseras in i det normala. Svenssons (2007) tolkning av Foucault är att människor handlar efter vad de förväntas göra, vilket Foucault menar är konstruerat av makt och vetande där kunskap förstärker makten och vice versa. Genom detta menar Foucault att makt och kunskap blir till ett samspel som upprätthåller normaliteten i samhället samt att det är möjligt att förändra (Ibid.). Kunskapen kan bland annat handla om riskerna med att använda cannabis. Detta är relevant för vår analys då framställningar om risker med cannabisanvändning kan kopplas till den dominerande diskursen om cannabis och den makt diskursen upprätthåller. Konstruktioner av normalitet och avvikelse är intressant i diskussionen om den *goda medborgaren* och det *goda samhället*. Även att förstå vad upprätthållandet av en viss moral kan innebära och ha för konsekvenser för medborgare.

Den disciplinära makten verkar mestadels utan hot och tvång genom att den finns internaliserad i våra normer och rådande myter om hur vi bör agera, vara och uppträda utifrån vad som anses korrekt (Jacobson, 1998). Jacobson (1998) skriver om makt i samhället och inom socialt arbete som ett sätt att kontrollera och påverka våra förhållanden i vardagen, både oss själva och andra i vår omgivning. *Makt* uppfattas ofta som de *subjekt* som har eller inte har maktresurser. Frågan är vem som har makten? Makten upprätthåller och skapar relationer genom att ses som en del av föränderliga sociala relationer. Där makt finns, finns även motstånd.

Rawls och Nozick (i Jacobson, 1998) förespråkar två pliktetiska system och dessa system är baserade på tankeexperiment. De bygger båda på de grundläggande antagandena om jämlik fördelning respektive obestridliga rättigheter, valet står därmed mellan tankeexperimentens förutsättningar. Antaganden om människans natur är densamma, att det egna jaget styr människans val och att detta bör gå före det kollektiva valet av handling. Det som invänds mot denna syn på moral är att samhället inte kan förminska till en psykologisk och individuell nivå. *Moral* for-

mas ur samspelet av individer och är på så sätt en social produkt som reglerar detta samspel (Jacobson, 1998).

Subjekt, vetande och makt är de tre hörnstenarna i Foucaults projekt (Lindgren, 2007:349). Lindgren (2007) skriver att Michel Foucault lyfter fram tre väsentliga förlopp där människan skapat sig själv som kunskapsobjekt och därmed konstituerat sig som subjekt. Subjekt menar Foucault är någon som handlar, en *aktör*, som underordnats en given makt och som gjorts till föremål för observation. Den första processen är genom empirisk observation där forskningen haft människans beteende som kunskapsområde. Den andra har skett genom urskiljningsprocesser då subjekt skiljts och uteslutits från andra subjekt. Den tredje och sista har skett genom självregleringstekniker där människor omvandlat sig själva av egen vilja. Konstituerandet av subjekt sker i relation till andra, sig själv och till sociala praktiker (ibid.). Subjekt kan kopplas samman med aktörer i analysavsnittet. Det kan handla om cannabisrökare, cannabisliberaler och cannabismotståndare. Resonemangen kan användas för att diskutera hur olika subjekt konstrueras.

Analys

I detta avsnitt presenteras en samlad bild av hur cannabis framställs i svensk dags- och kvällspress och på webbforum utifrån teoretiska begrepp. Vi diskuterar hur cannabis som problem kan förstås som en social konstruktion, vilka kategoriseringar som görs och vilka konsekvenser detta kan få då det konstrueras på ett visst sätt. Vi analyserar utifrån konflikten mellan struktur och aktör och undersöker synen på cannabis med utgångspunkt i sociala problem som kollektiva definitionsprocesser. Vi knyter an till konstruktioner av normer och normalitet och avvikelser samt upprätthållandet av en viss moral i samhället. Subjekt används för att förstå hur skapandet av olika aktörer och roller kan ske inom diskursen. Vi lyfter även fram konstruktioner av risker och diskuterar vetande, kunskap och makt. Utifrån begreppen struktur och aktör analyserar vi materialet på både en individuell och strukturell nivå. Analysen är strukturerad i teman utifrån komponenterna i Jönsons analyschema.

Karaktär

Cannabis framställs i svensk dags- och kvällspress och på webbforumet som den vanligaste illegala drogen i Sverige där mer än var tionde svensk har testat drogen. Det framhålls att attityden till cannabis och dess risker håller på att förändras. Positiva effekter av cannabis har börjat uppmärksammas och inställningen till drogen har blivit mer tillåtande, framförallt bland unga. Den stora majoriteten av de som använder cannabis brukar den oregelbundet och har lärt sig att hantera drogen. Det lyfts även fram att drogen kan ha medicinska fördelar och att den använts som njutningsmedel samt har använts i religiösa kulturer i tusentals år. Ofta dras paralleller till alkohol. Personer på webbforumet som brukar eller har brukat cannabis anser ofta att pressen överdriver riskerna eller att de helt och hållet är felaktiga. Till exempel skriver en person:

”Seriöst, vad är det farliga med att legalisera/avkriminalisera cannabis, som ett mindre farligt alternativ till alkohol?” (W4).

Här är ett exempel ur empirin där vi kan utläsa att inställningen till cannabis blivit mer liberal. Tidigare information om cannabis ifrågasätts, ny information läggs fram som i sin tur ifrågasätts. Därför förändras den sociala konstruktionen om cannabis, dess effekter och till och med användningsområden. Då allt fler cannabisrökare och människor med mer liberala åsikter om drogen existerar, så skapas nya konstruktioner om vad som uppfattas vara ”sanningen” om cannabis. Dessa idéer utmanar den dominerande diskursen om cannabis som finns i Sverige. Om det i samhället accepteras att det finns flera olika konstruerade verkligheter inom historiska och kulturella kontexter, är det svårt att försäkra sig om att en av dessa innehåller hela sanningen. I relativismens anda finns det inga dominerande diskurser som kan ses som en standard för att säkert döma lokala variationer. Olika konstruktioner av något kan bara bedömas i relation till varandra och inte i jämförelse till någon universell sanning (Burr, 2003: 81). Vi uppfattar det som att den tidigare universella sanningen om cannabis och dess skadeverkningar inte har lämnat utrymme för något ifrågasättande eller debatt, eftersom forskningen om cannabis påverkan är relativt ny. Numera ifrågasätts och debatteras olika diskurser om cannabis alltmer och på så sätt tolkar vi det som att den tidigare ”universella sanningen” om cannabis upplöses.

I artiklarna lyfts fram att en kunskapsspridning och information om cannabis risker behövs:

”Men det tar tid, och det krävs en gedigen och trovärdig kunskapsspridning som bygger på fakta och korrekt information, för att påverka och förändra attityder och beteenden när det gäller cannabis och andra droger. Vi är beroende av forskning som kan hjälpa oss att förstå vilka insatser som är mest effektiva och vilka satsningar som behöver göras för att minska de narkotikarelaterade skadorna. Framför allt behöver vi sprida den senaste kunskapen om hur cannabis och andra droger påverkar både den som använder dem och deras omgivning” (A5).

I artiklarna hänvisas det ofta till forskning som visar på hur farlig cannabis kan vara. Synen att cannabis ska vara en lätt drog med få risker är inte korrekt, skrivs det. Trots att riskerna med cannabis påvisas har attityden till drogen blivit allt mer tillåtande. Vi frågar oss vad detta kan bero på. Är det så att folk inte litar på den forskning som refereras till i svensk press? Kanske har förtroendet för svensk narkotikapolitik minskat och istället inspireras och formas många människors syn på cannabis av andra källor. Cannabis framställs i regel utifrån om åsikten är för eller emot en legalisering av drogen. Då ämnet tycks vara så pass känsligt uppfattar vi det som att debatten blir laddad och att en dialog sällan blir möjlig då båda sidor snabbt avfärdar varandras argument och tenderar att förklara den andre som dum och/eller mindre vetande.

”Problemet med narkotikadebatten är att det är ett för uppskruvat tonläge och att debatten stannar med om man är för eller emot. Något som kan bero på att vi har haft en restriktiv drogpolitik länge och valt att behandla all narkotika likvärdigt”, anser frilansjournalisten Johan Anderberg, aktuell med boken Cannabusiness. ”- Man väljer att slira på sanningen och överdriver gärna farorna med cannabis. Jag tror många gånger att debatten är vilseledande och mest bygger på rädsla för att folk ska börja knarka.” (A11).

Vi kan se att inom olika discipliner skiljer sig synen på aktör och struktur åt. Aktör sägs ibland vara detsamma som individ men det kan dels handla om en biologisk, en psykologisk eller en sociologisk aspekt på individen. Den forskning om cannabis som det hänvisas till i vårt material handlar främst om de skadeverkningar som sker biologiskt på hjärnans vitala funktioner men också om att det kan leda till psykisk ohälsa. De som är för cannabisanvändning tycks inte tänka på den biologiska individen i samma utsträckning utan har istället mer fokus på psykologiska faktorer som känslor, genom att de menar att de mår bra av cannabis och blir avslappnade och glada.

I vårt material uppges cannabis ha en individuell påverkan, där det kan finnas människor som kan klara ett helt liv med måttlig cannabisanvändning utan nämnvärd kroppslig eller psykisk skadeverkan, medan andra tämligen raskt får en kognitiv påverkan eller insjuknar i en psykos. Skadeverkningarna av cannabis benämns i en artikel som väldokumenterade och inget som behöver debatteras ytterligare i artikeln. Cannabis beskrivs också som en inkörsport till andra droger.

Cannabis karaktär jämförs ofta med alkoholens i vår empiri. Jämförelsen görs ofta av cannabisliberaler som lyfter fram att alkoholens skadeverkningar är minst lika allvarliga om inte allvarligare än cannabis. En stor del av kritiken mot den rådande narkotikapolitiken riktas sig mot varför cannabis är illegalt och så pass mycket mer stigmatiserande än alkohol. En skillnad mellan cannabis och alkohol är att alkoholen är accepterad och har socialiserats in i samhället. Som Svensson (2007) skriver är normer skapade i kulturella sammanhang och situationsbundna. Vissa individer avviker från den rådande normen och uppmärksammas då deras beteende skiljer sig från hur de förväntas agera. Vad som är ett gott eller dåligt handlande kan således enbart förstås i den kontext som det ägt rum.

Författarna till artiklarna framställer det som att människor, framförallt unga, använder cannabis som ett substitut för alkohol i allt större utsträckning. Jan Ramström är psykiater och expert inom narkotikaområdet och menar att cannabis och alkohol är mycket olika:

”Jan Ramström tycker inte det är meningsfullt att jämföra cannabis med alkohol. – Varje drog har sitt eget skadepanorama” (A12).

En annan journalist skriver om att forskaren Stig Agurell har en annan uppfattning även om Ramström och Agurell tycks vara överens om att cannabis inte bör vara laglig. Agurell säger öppet att alkohol är farligare än cannabis:

”Beroenderisken är större, man blir mer aggressiv och så vidare. Ändå vill han inte legalisera rökandet: Min inställning i den frågan är klar. Det räcker gudskelov med alkohol.” (A13).

I en artikel bland andra läsarkommentarer skriver Jonna:

”Cannabis är mindre skadligt än alkohol. Cannabis är omöjligt att dö av, medan alkohol kan vara dödligt både i överdos och abstinens. Jag förstår att det är omöjligt att ha en debatt i Sverige eftersom det finns så stort motstånd mot annorlunda tänkande.” (A19).

Jämförelsen mellan cannabis och alkohol används ofta för att öppna upp debatten genom att diskutera varför det ena är lagligt och det andra inte. Även om skribenterna i mångt och mycket är överens om att alkoholens skadeeffekter kan vara lika eller mer allvarliga än cannabisens, uppfattas det inte som en tillräckligt god anledning att göra ytterligare en drog laglig. Det kan även ses som ett försök att förenkla en komplicerad fråga. I artikel 4 ifrågasätts argumentet att cannabis är bättre än alkohol ur ett vålds-perspektiv. Det framhålls att ur samma perspektiv skulle heroin vara ännu bättre. Men den kopplingen gör ingen debattör. Sannolikt för att heroin ses som en ”tung” och därmed mycket farligare drog än de ”lättare”.

Orsaker

Det finns orsaker som kan placeras som individorienterade samt orsaker som handlar om samhällsförändringar. Begreppen voluntarism och determinism är två orsaksresonemang. Voluntarism lägger tonvikten på individens frihet, val och ansvar medan determinismen framhåller omgivningens inverkan och strukturella omständigheter där allt som sker är bestämt av givna villkor eller förutgående orsaker (Meeuwisse & Swärd, 2013b).

”Individualisering, globalisering och synligare användning. Det tror experterna Ted Goldberg och Thomas Lundqvist har gjort attityden till cannabis mer tillåtande.” (A10).

Likt strukturens inverkan betonar Ted Goldberg och Thomas Lundqvist omgivningens påverkan på individen. De menar att då vi i allt större grad lever i ett globalt samhälle påverkas vi av olika trender runt om i världen. Vi får uppfattningen att inställningen till cannabis har blivit mer tillåtande i takt med att medicinsk och laglig marijuana förekommer och har diskuterats i flera länder. En glamouriserande bild av cannabisbruk reflekteras i både musik, film och skrift. Om en förebild/känd person brukar eller förespråkar användning kan detta påverka och till och med forma ens bild av cannabis. Risken att komma i kontakt med drogen ökar allt mer, och om ens inställningen till drogen redan blivit mer accepterande är risken stor att personen testar.

I materialet framställs cannabisanvändningen som att orsaker till den ökade användningen av cannabis kan förklaras genom att det finns en okunskap om riskerna med narkotika och en bristande medvetenhet om riskerna. Jönson (2010) menar att man med hjälp av analys-schemat kan frilägga outtalad karaktärisering genom att undersöka orsaksförklaringar. Det framställs som att cannabisanvändning ofta förknippas med ungdomar och cannabis beskrivs i artiklarna som ett ungdomsproblem där många unga har en liberal inställning till drogen och har lätt för att få tillgång till den. Begreppet ungdomsproblem är en typisk medial konstruktion som egentligen används som ett ganska oklart problem (Meeuwisse & Swärd, 2013b). I artikel 6 står det att fler ungdomar byter ut alkohol mot cannabis vilket också tycks påvisas i andra artiklar:

”Ungdomars kontaktnät ser annorlunda ut idag och möjligheter att träffa människor som har tillgång till narkotika har ökat”, anser David Beukelmann, rotelchef ungdomsroteln i citypolisen. ”- Är man i ’rätt’ kretsar så kan det både vara lättare och till och med billigare att få tag i cannabis än alkohol.” (A11).

”Den bristande medvetenheten om riskerna med cannabis är säkerligen den största inkörsporten.” (A3).

En slutsats som kan dras i artikeln är att det ökade cannabisbruket är en av följderna av bristande kunskap om riskerna med cannabis. Flera artiklar påtalar att

ungdomar inte är medvetna om riskerna med cannabisanvändning och att en kunskapsspridning behövs. Drogen är lättillgänglig för unga. En orsak till att börja kan vara att någon bjuder personen på cannabis. Det framställs som ett kunskapsproblem hos unga då det karaktäriseras som ett ungdomsproblem med grund i en bristande medvetenhet om drogens risker.

Utifrån ett individualiseringsperspektiv ses individens fria vilja och oberoende som ett främsta värde. Individer påverkar samhällsutvecklingen genom gemensamma handlingar och ändamål (Meeuwisse & Swärd, 2013a). Ända sedan 60-talet har cannabis kopplats till frigörelse och ungdomsuppror. På webbforumet uttrycker en person individens frihet och val genom att skriva:

”Jag tycker det borde vara en självklarhet att få välja cannabis istället för alkohol eller andra farliga droger och mediciner då det är mindre farligt och betydligt lättare att sluta med.” (W1).

”För vissa har cannabis blivit en kärlek, en drog som man tycker är bra och social, som ger avslappning och som man tycker sig ha kontroll över.” (A12).

En 27-åring som intervjuas i en artikel menar att cannabis hjälper honom, att det på många sätt är en givande drog och han tror att den även hjälper andra med medicinska problem. Han menar att det till exempel kan hjälpa mot stress och aggressions-utbrott och göra en kreativ och avkopplad. En stor anledning till varför människor brukar cannabis verkar vara att många känner att det bör vara deras rättighet att själva ta ansvar för sitt välmående. Många känner uppenbarligen att cannabis har positiva effekter i ens liv och om drogen är olaglig skapar detta en frustration angående den dominerande uppfattningen om cannabis i samhället.

Thomassen (2007) menar att människan är formbar och påverkas av sin omgivning i ett ordnat och komplext samhälle som människor tillsammans skapat och fortsätter skapa. Genom en aktiv process i interaktion med andra skapar individer kunskap genom att tolka och forma världen utifrån begrepp, teorier, förväntningar och förståelse. Inom socialkonstruktivism är det just i interaktion och i relation till andra människor som kunskap uppstår och det sociala språket utgör en del i denna sociala gemenskap. Vår verklighetsuppfattning och självförståelse grundas genom

dessa konstruktioner av relationer. När något definieras som ett socialt problem görs det i samspel mellan värde, principer, tankesätt, praktiker och målsättningar, och en bedömning görs huruvida vilka åtgärder eller ingripanden som eventuellt behövs och bör vidtas för att hantera problemet (Thomassen, 2007:205). I materialet ser vi att uppfattningarna kring huruvida cannabisbruk är ett problem eller inte skiljer sig åt. Omgivningen påverkar individers uppfattningar och skapar tillsammans kunskap. Vissa menar att de faror och skadeverkningar som forskning visat att cannabisbruk kan leda till inte är så allvarliga och att det finns annat som är betydligt värre och brukas av fler, till exempel alkohol.

”Det skulle nog bli mindre våld om helgerna om fler valde cannabis istället för alkohol på fredagskvällen” (W5).

Här kan personens tankesätt tänkas kretsa kring drogens effekt av ruset, då alkoholkonsumtion kan leda till att personer blir aggressiva vilket cannabis sällan förknippas med.

Wenneberg (2000) skriver om svårigheten om att skilja på kunskap i sig och det som uppfattas som kunskap. En teoretisk utgångspunkt inom socialkonstruktivism är att kunskap är socialt konstruerad och således en uppfattad kunskap. Vetenskapen har länge bestämt över vilken kunskap som är sann och vilken som är uppfattad kunskap. En välgrundad kunskap ska kunna legitimeras och bevisas vara korrekt, vilket kan vara problematiskt att bestämma. När någon är övertygad om att denne vet något kan det vara kunskap eller också en pseudokunskap denne har, att personen tror att den har kunskap som sedan kanske visar sig vara oriktig och således en pseudokunskap, enligt vetenskapen. Vetenskapen som institution skapar kunskap som samhället kan använda sig av och förlita sig på. Men det skapas problem om flera kunskapsutsagor är motstridiga. Begreppen tillämpning och tillförlitlighet används som ett nytt sätt att förstå vetenskapen istället för sanningsbegreppet. Vi har i samhället ansvar för att forma delar av vetenskapen som institution och beakta den utifrån dess mål och se att de uppfylls. Detta är ett mer normativt synsätt som innebär en anvisning om vad kunskapen kan användas till. Sociala institutioner skapas genom handling och sker medvetet. En uppfattning inom socialkonstruktivism är att en institution kan uppfattas som en konstruktion som baseras på roller, vanor, typifieringar och legitimeringar (Wenneberg, 2000).

Utifrån Wennebergs syn på hur kunskap skapas och uppfattas tolkar vi det som att kunskapen om cannabis risker som ofta speglas i svensk press inte har nått fram i den mån som önskats. Det utgås ifrån att den kunskap som förmedlas är den sanna och riktiga kunskapen om cannabis risker. Människor som skapat en egen sanning via andra kunskapskällor eller egna erfarenheter om vad riskerna med cannabis är och inte är anses per automatik besitta felaktig information. Samtidigt som de i sin tur bedömer pressens kunskapskällor som felaktiga eller tvivelaktiga.

Konsekvenser och omfattning

En konsekvens av cannabisrökning som det talas mycket om i artiklarna och på webbforumet är att cannabisrökare får skadeeffekter på vitala funktioner i hjärnan. I tonåren, innan hjärnan är färdigutvecklad, riskerar skadorna bli mycket större. Vad skadeeffekten är och vilka funktioner i hjärnan som drabbas beskrivs många gånger inte så ingående. Andra begrepp och beskrivningar av konsekvenserna med cannabisrökning är att det skapar en kognitiv och kronisk påverkan. Dessa kan i sin tur leda till att cannabisrökaren blir slö och riskerar hjärnskador som även beskrivs som permanenta. I materialet framkommer också att cannabisrökning även kan utlösa psykoser som benämns som haschpsykos.

”Cannabis kan (...) utlösa och förvärra många olika typer av psykisk ohälsa, som ångestsyndrom, depression och schizofreni, säger Thomas Lundqvist, docent i psykologi.” (A11).

Lundqvist namnges som en av de främsta experterna på effekterna av cannabis i Sverige. I artiklarna framgår också att Statens folkhälsoinstitut menar att cannabisrökning ger allvarligare skador än man tidigare trott. Skadorna kan bli bestående. Hjärnan riskerar att inte utvecklas som en vuxen persons hjärna. Det försämrar även våra vanligaste tankefunktioner så som minne, uppmärksamhet, koncentration, analys- och planeringsförmåga. Även beroeneforskaren och professor Fred Nybergs perspektiv kommer fram i en artikel:

”(...) konstaterar att användning av cannabis ofta påverkar minnet, förmågan till inläring, den motoriska förmågan och uppmärksamheten. Även psykoser och permanenta hjärnskador kan komma som en följd av cannabisanvändning” (A1).

”Sambandet mellan cannabis och psykos är starkt, ungefär var tionde cannabisrökare drabbas någon gång.” (A17).

Fred Nyberg som följer den internationella forskningen konstaterar att de senaste rönen understryker och bekräftar tidigare uppgifter om skadeeffekter på vitala funktioner i hjärnan. De långsiktiga effekterna av cannabisanvändning är ännu osäkra. Den senaste forskningen har skärpt synen på de skadeverkningar som användning av cannabis kan ge upphov till:

”- Personer som brukar cannabis under en längre period löper risk att drabbas av depression och ångest. Cannabis kan också orsaka en rad andra allvarliga psykiska sjukdomar, säger Louise Ademark, doktor i neurobiologi.” ”... unga människor löper ännu större risker. För dem kan kronisk användning av cannabis, det vill säga ett par gånger i veckan, få enorma negativa effekter.” (A18).

Ademark, Nyberg, Lundqvist och Ramström menar att cannabis försenar den unga hjärnans utveckling genom att den påverkar hjärnans kognitiva funktioner och inlärningsförmåga. Minnesfunktioner och intelligens påverkas negativt. Cannabis är beroendeframkallande och ger stora skador, särskilt hos ungdomar.

”Att cannabis försämrar inlärningsförmågan, försenar den psykosociala utveckling och ger minskad intellektuell kapacitet är väl belagt, konstaterar han. Likaså att cannabis kan orsaka allvarliga psykiska sjukdomar, som psykoser.” Jan Ramström. (A12).

Detta kommer också fram argument för att tidig debut innebär större risker:

”Tonåringar är särskilt utsatta och skador kan inträffa vid en mycket låg konsumtion.” (A12).

”Mindre känt är att cannabis också kan utlösa akut hjärtkärlsjukdom hos unga - både hjärtinfarkter och stroke har rapporterats.” (A12).

”... cannabis en inkörsport till tyngre droger som amfetamin och heroin.” (A14).

Ovan radas det upp flera allvarliga risker med att bruka cannabis. Konsekvenserna av den ökande cannabisanvändningen beskrivs utifrån den individuella påverkan. Vi kan se ett mönster i de artiklar där det uttrycks oro över den liberala och mer tillåtande inställningen till cannabis som växer fram i det svenska samhället. För att motverka att idéer om att cannabis inte är skadligt eller farligt fokuserar man främst på att lyfta fram skadeeffekterna med stöd i aktuell forskning. Syftet är att informera medborgare om riskerna och att få människor att omvärdera tidigare föreställningar om drogen. Andersson (2007:120) skriver att risktänkandet är möjligt att tillämpa på individers liv och ger kunskap om hur vi bör agera och handla. Genom risktänkandet växer det medborgerliga subjektet fram. Subjektet ska ta ansvar för både sitt och andras liv och förväntas vara en ansvarsfull och moralisk medborgare. Den gode medborgaren ska leva upp till kraven på det ansvar denne förväntas ta för att på egen hand ordna sitt liv (Andersson, 2007:126). Vi uppfattar det som att konsekvenserna av cannabisbruk redogörs för i ett utbildningssyfte.

I artiklar med en mer liberal inställning till cannabis ligger inte särskilt stort fokus på de individuella konsekvenserna för cannabisbrukare. Här vill artikelförfattarna istället lyfta fram vilka konsekvenser den illegala cannabisen har för samhället. De menar att det slösas på samhällets resurser och dessutom stigmatiseras brukare och missbrukare istället för att ge dem hjälp om de är i behov av det. Via en statligt reglerad cannabis skulle det bli en bättre överblick på brukarnas konsumtion av drogen samt eventuellt missbruk, menar förespråkare.

”Narkotikamissbruk innebär skador, inte bara för individen, utan också på samhället. Det kostar både pengar och mänskligt lidande” säger David Beukelmann (A11).

”Det är möjligt att det är sant att ökad tillgänglighet medför ökad användning. Vad som är osäkert är huruvida ökad användning ger ett ökat missbruk.” (A8).

”... en omvärld som alltmer börjar förstå att kriget mot droger inte bara har förlorats, utan också har skapat lidande för alltför många.” (A8).

Frilansjournalisten Johan Anderberg menar att kampen mot narkotika också leder till problem och alltså inte enbart narkotikan i sig. Han tror att det finns en rädsla för att folk ska börja använda droger:

”Det är inte bara narkotikan som leder till problem – utan också kampen mot narkotika.” (A11)

Ett argument som används som motargument till att cannabis inte ska legaliseras är ett ekonomiskt argument:

”Kampen mot cannabis kostar enorma summor världen över. Vid en legalisering skulle de pengarna frigöras - tillsammans med intäkterna från en beskattning av den lagliga produkten.” (A13).

Foucault menar att samhällsstyrning är något som praktiseras av löst sammansatta nätverk, organisationer, av yrkesutövare och inte minst av enskilda människor. Han menar att maktutövning fungerar som en slags belägring av samhällskroppen med syftet att påverka och forma människors åsikter om saker och ting för att på så sätt skapa vad i deras ögon är ”nyttiga individer” (Teschfahoney och Dahlstedt, 2007). Argumenten handlar om att se cannabis kostnader som något som kan användas till en fördel för samhället. Det skulle bli en vinst för samhället om cannabis legaliseras, menar debattörerna. På så sätt skulle cannabisrökare vara nyttiga individer som bidrar till samhället.

Fred Nyberg, vars cannabiskritiska texter frekvent återkommer i det material vi samlat, kan ses som en maktutövare i inpräntningen av den svenska synen på cannabis. Genom att ge sin syn på cannabis och dess problematik är han med och formar läsarens bild av cannabis:

”Fred Nyberg menar dessutom att den psykoaktiva effekten i den cannabis som finns tillgänglig idag är avsevärt starkare än den som fanns när föräldragenerationen växte upp och som tidigare forskning baseras på” (A3).

Det framgår i citatet att forskningen har gått framåt och att det som föräldragenerationen visste om cannabis påverkan inte är detsamma som idag. Enligt skribenten visar forskningen att den psykoaktiva effekten är starkare och det finns en

ökad kunskap om skadeeffekterna, som tidigare nämnts. Foucault har diskuterat olika tekniker som sedan upplysningstiden möjliggör en kontroll av subjekt genom inrutning, klassificering, mätning och övervakning (Tesfahuney och Dahlstedt, 2007). Att benämna skadeeffekterna av att röka cannabis kan ses som en teknik för att påverka människors uppfattning om risken med att röka cannabis. Att använda sig av formuleringar som permanenta hjärnskador, psykosor och skadeeffekter på vitala funktioner i hjärnan är ett sätt att klassificera riskerna med cannabis. Vissa formuleringar är väldigt effektfulla på så sätt att de skapar en rädsla för att använda cannabis då riskerna förknippas med allvarliga tillstånd. Skadeeffekter på vitala funktioner i hjärnan är en oklar formulering som gör att man undrar exakt vilken funktion i hjärnan som påverkas. Även hjärnskada är ett oklart begrepp och kan dessutom ses som effektsökande.

Omfattningen av cannabismissbruket framställs som stort och har ökat de senaste decennierna. En stor anledning till detta är troligen att riskuppfattningen om cannabis har förändrats.

”- Vi har fler i dag som kommer in på behandling för cannabis än alkohol. Cannabisbruket i storstaden närmar sig europeiska nivåer”
Stefan Sparring, överläkare och sektionschef, Maria Ungdom (A6).

”Trender startar ofta i storstäder. Kanske finns det anledning att tro att det också gäller cannabis.” (A5).

I webbforumet är framställningen riktad mer åt vilka konsekvenser den illegala cannabisen har för samhället. Därefter ges exempel på positiva konsekvenser som en laglig eller reglerad cannabis istället skulle kunna ha för samhället.

”Det är ganska vidrigt att lögnen om allt bruk = missbruk får fortsätta att spridas i medierna. Det är självklart på det viset att något som är lagligt och spännande, kommer att locka människor till sig. Dock är det endast en minoritet av alla dessa som kommer att missbruka en laglig drog. De som väl gör det, kommer att kunna få hjälp, om de inte behöver vara rädda för myndigheterna.” (W1).

En reflektion angående inlägget är upprördheten om hur cannabis framställs i me-

dia. Uppenbarligen stämmer inte personens bild och kanske erfarenheter överens med den bild som personen upplever framställs i svensk media. Andra uttryck för att cannabis ses som en accepterad och ofarlig drog är följande citat:

”Jag har för mig att heroinmissbruket som var ett stort problem i Holland minskade när de legaliserade marijuana.” (W1).

”Det skulle nog bli mindre våld om helgerna om fler valde cannabis istället för alkohol på fredagskvällen” (W5).

Här framförs att en laglig eller reglerad cannabis skulle få positiva effekter på andra områden inom samhället. En legal cannabis skulle enligt dessa inlägg kunna minska tyngre missbruk samt bana vägen för mindre våldsbrott om det skulle vara tillgängligt som substitut istället för alkohol. I flera inlägg föreslås att cannabis bör säljas på systembolaget likt alkohol samt på caféer, precis som holländska coffee shops. De konsekvenser det skulle få är att cannabisen är kvalitetskontrollerad samt att det skulle finnas en gräns på hur stor mängd en person får handla.

Lösningar

Lösningar konstrueras på olika sätt beroende på om cannabis ses som ett individuellt problem eller ett samhällsproblem. Maria Larsson, Barn- och äldreminister, KD, skriver i en debattartikel (A5) om att unga underskattar faran med cannabis. Larsson skriver mycket om hur man ska komma till rätta med cannabisproblematiken i samhället och vi kan i denna artikel se regeringens ståndpunkt i frågan. Kunskapsspridning av fakta och korrekt information är viktigt när det gäller att ändra inställningen till cannabis. För att kunna genomföra det behövs tid. Maria Larsson menar att ungdomars attityd till drogen bör ändras:

”Målet med den restriktiva narkotikapolitiken är att minska användningen och tillgången på narkotika, exempelvis cannabis. Ett sätt att göra det är att med hjälp av tillgänglig forskning bistå kommunerna i deras förebyggande arbete med kunskapsspridning och se till att forskningen också gör nytta inom vård och behandling.” (A15).

Ledarskribenter och politiker i en annan artikel vill också minska tillgången:

”Samhällets insatser måste självklart fokusera på att minska tillgången på narkotika och inte på någonting annat!” (A1).

Ett problem som tidigare nämnts anses vara att ungdomar inte är medvetna om riskerna med cannabis och för att hantera detta föreslås en lösning på samhällsnivå. Det handlar om en kunskapsspridning i syfte att informera om skadeeffekter, vilket det första citatet ovan visar. Det görs huvudsakligen ett förebyggande arbete istället för att hjälpa enskilda individer med eventuell cannabisproblematik.

”Regeringen tar ytterligare krafttag för att vända trenden genom att satsa nästan 50 miljoner kronor under fyra års tid på en kampanj mot cannabis.” (A11).

”Vi har jobbat med både lagstiftning och resursförstärkning riktad till unga, deras föräldrar och personalen på gymnasieskolor. Vi är övertygade om att föräldrar och andra vuxna i ungas omgivning är oerhört viktiga och centrala drogförebyggare, säger hon.” Maria Larsson (A11).

Vetenskapen ses ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv som en social konstruktion där sociala faktorer inverkar på hur den vetenskapliga kunskapen produceras (Wenneberg, 2000:122). Utifrån det kan information och forskning om cannabis och dess risker som läggs fram aldrig vara objektiv eller betecknas som en absolut sanning. Vi tolkar det som att cannabis i detta fall konstrueras som ett samhällsproblem eftersom vissa debattörer vill nå ut till så många som möjligt, för att styra människors uppfattning i en viss riktning. Foucault menar att dominerande diskurser i samhällen är historiskt producerade i en särskild kultur och tid. Det är effekten av diskursen som har betydelse snarare än om den är vetenskaplig, sann eller falsk. Istället för att människor skapar universella sanningar är de snarare mänskliga subjekt som är en produkt av den sociala processen inom diskursen (Watson, 2000:71). En kunskapsspridning om farorna med cannabisbruk med grund i aktuell forskning kan ses som ett sätt att bevara och legitimera den restriktiva narkotikapolitiken i Sverige.

”Tack vare den restriktiva narkotikapolitiken är andelen unga i Sverige som testar narkotika vid en internationell jämförelse låg.” (A9).

”Sverige har länge varit en förebild vad gäller restriktiv narkotikapolitik, något som vi ska fortsätta vara. Alla påståenden om att cannabis skulle vara i det närmaste ofarligt måste bemötas och det tilltagande missbruket av drogen måste motarbetas kraftfullt.” (A9).

I ovanstående utdrag framställs det som att Sverige är ett föregångsland när det gäller restriktiv narkotikapolitik och det finns inget intresse att ändra den nuvarande bilden av cannabisbruk. Det finns en påtaglig oro kring påståendena om att det är ofarligt att använda drogen. Sådana påståenden beskrivs som farliga och något som utgör en stor risk i samhället.

”En reformering av den svenska narkotikapolitiken måste bygga på att vi återskapar en socialpolitik och arbetsmarknadspolitik som skapar generell välfärd baserad på demokratiska principer och humanitet där redan utsatta människor inte tillåts gå under.” (A2).

Politikens regler formar individen till en ”god medborgare” i det ”goda samhället”. Normen är att cannabis betraktas som skadligt och att tillgången ska minska. Som tagits upp i avsnittet om tidigare forskning visar Sznitmans (2008) studie att Sverige inte är på väg att normalisera droger.

I artikel 9 pratas det om prevention och att fånga personen i riskzonen. Detta är en individriktad lösning där hjälpen ges till personen som riskerar att utveckla ett missbruk eller beroende i ett tidigt stadie. Individriktade lösningar får sällan utrymme i den dags- och kvällspress vi analyserat och det tydliggörs inte heller hur det preventiva arbetet med individen ska vara möjlig. Vi drar därför slutsatsen att cannabis som problem framförallt framställs som ett samhällsproblem.

I artikel 8 förespråkas en beskattad och reglerad cannabis. Här beskrivs den svenska narkotikapolitiken som världsfrånvänd. Här vill debattörerna att Sverige ska influeras av den mer liberala synen på cannabis runt om i världen. Förespråkarna vill förändra lagstiftningen där staten kan kontrollera det som idag är en oreglerad svart marknad. Sådana regleringar ska utformas med eftertanke men det borde, enligt skribenterna, vara självklart att det är bättre att använda en drog som är kvalitetssäkrad och vars innehåll är testat, istället för en drog som är illegalt

smugglad och vars innehåll inte är säkerställt. Det viktiga är att kontrollera att distribution och produktion är korrekt hanterad för att minska eventuella skador.

Enligt Foucault finns makt överallt och utövas i komplexa samspel och relationer. Diskurser kan vara både effekter av makt och ett maktinstrument (Thomassen, 2007:139). Den mer liberala diskursen kring cannabis kan därför ses som en reaktion på den restriktiva narkotikapolitikens maktposition och påverkan på samhället. Förespråkare av en reglerad och beskattad alternativt legaliserad cannabis utmanar den rådande diskursen kring cannabis i Sverige:

”Tycker cannabis och alkohol ska hållas separat och säljas på sina egna ställen liknande systemet. I Holland med coffee shops där man har också en möjlighet att röka och hänga. Sedan kan man också ha alkohol servering på vissa av dom för dom som gillar det och pub/cafeter som tillåter rökning.” (W3).

Även förespråkare ser lösningen på problematiken med cannabis som en samhällsinriktad åtgärd. Om utgångspunkten är att lagarna om cannabis och narkotika är en del av en social konstruktion blir cannabisliberalers uppdrag att avslöja att det som på ytan ses som ett resultat av något självklart i själva verket är komplext på så sätt att det under ytan döljer sig en social påverkan och mänskliga intressen.

En person på webbforumet framhåller att det är bättre att behandla än att bestraffa och att försöka nå missbrukarna istället för brukarna. Missbrukarna nås inte genom att göra dem kriminella resultatet blir istället att de gömmer sig. Personen anser att de länder som reglerat/legaliserat cannabis har ett humanare tankesätt, genom att behandla istället för att bestraffa. Andra positiva effekter av en legalisering skulle vara att det är möjligt att veta vad drogen innehåller då den är kontrollerad samt att kriminellas nätverks inkomster skulle minska. Det skulle även innebära att samhället allt mer skulle kunna fokusera på grövre kriminalitet än handel med cannabis. Någon annan på webbforumet uttrycker att det är positivt att en diskussion om cannabis väckts och att detta visar på att Sverige är ”på väg åt rätt håll”. Samma person vill göra cannabis lagligt, med bra kvalité samt låta staten tjäna pengar på det. Legaliseringsförespråkare bör finslipa sina argument utan att ta till överdrifter för att främja en trovärdighet i debatten om cannabis,

skrivs det i inlägget.

Aktörer och roller

Aktörer som exempelvis cannabisrökare framställs i pressen som unga, mestadels killar, liberaler, som att de har bristande kunskaper om cannabis risker och som benägna att använda andra droger. Vi har uppmärksammat beskrivningar av cannabisanvändare, till exempel att de beskrivs som slöa.

”Cannabisrökare är mycket mer benägna att använda andra olagliga droger och deras alkohol- och tobaksvanor ligger över genomsnittet i befolkningen.” (A17).

”Efter en tids användande (...) så växer en kronisk påverkan fram där man är inaktiv i tanken. Du blir slö, helt enkelt.” (A10).

”-Utvecklingen av hjärnan stannar upp och många unga riskerar att aldrig växa upp, säger Thomas Lundqvist.” (A11).

Citaten visar att cannabisanvändare framställs som lata, på gränsen till korkade och mer benägna att använda andra typer av droger. Deras intellektuella förmåga ifrågasätts och det målas upp en bild av att deras hjärnor stannar upp i utvecklingen.

”Marijuanaförespråkarna har kanske inte alltid varit de snitsigaste pjäserna i pipstället” (A16)

Forskare är en huvudsaklig aktör för att upplysa människor om faran med cannabisanvändning. Staten ses som den som har huvudansvaret för att hantera problemet och att se till att forskning bedrivs inom området.

”Vi är beroende av forskning som kan hjälpa oss att förstå vilka insatser som är mest effektiva och vilka satsningar som behöver göras för att minska de narkotikarelaterade skadorna.” (A5).

”Regeringen har därför knutit till sig ett expertråd med representanter för forskarvärlden, intresseorganisationer och myndigheter som

ger oss aktuell kunskap och informerar om viktiga forsknings- och utredningsresultat.” (A5)

”Förändringen måste komma från föräldrar och vuxna i närheten av ungdomarna” (A15) Pi Högberg, enhetschef för Statens folkhälsoinstitut.

Regeringens roll är att förmedla aktuell kunskap om cannabis. Staten och samhället har det främsta ansvaret för narkotikafrågor. Inom både utbildnings- och folkhälsoområdet är strävan att skapa ett ansvarstagande subjekt som är redo att verka i problemlösande och lärande miljöer (Petersson, Olsson, Popekewitz & Hultqvist, 2007).

Illustrationer och exempel

I materialet framställs cannabisanvändning genom illustrativa exempel, metaforer och starka uttryck. Dessa illustrationer ger texten spänning och dramatiserar innehållet och det författaren vill ge uttryck för:

”Få vill bo i ett Sverige insvept i en konstant knarkdimma.” (A13).

”Sverige ligger inte på latsidan utan fajtas med näbbar och klor för att bli kvitt narkotikan.” (A11).

Dessa exempel kan sägas beskriva den rådande konflikten angående narkotikadebatten och vad den svenska narkotikapolitiken står i frågan. Att det är en kamp att hantera tillgången och användningen av cannabis och övrig narkotika. Utifrån ett teoretiskt perspektiv kan cannabis som problem ses som en kollektiv definitionsprocess, en process där det pågår en kamp om att minska tillgången till narkotika och finna lämpliga åtgärder. Det möts av motstånd där en del menar att argument väljs och anpassas efter tycke och smak som också kan vändas och vridas på för att gagna ens ställningstaganden:

”Cannabisforskningen är helt enkelt som ett smörgåsbord där vem som helst kan välja en studie som passar en politisk ståndpunkt (...) Inte mycket tyder på att det skulle vara farligare att röka cannabis än att dricka alkohol eller röka cigaretter. För varje människa som fått

hjärnsador av hasch och marijuana kan man visa upp betydligt fler vars intellekt skadats av alkohol. Men beror detta på att alkoholen flödar fritt i västvärlden medan cannabisrökandet begränsas av lagen? Tja - det beror på vilken av smörgåsbordets rätter du väljer.” (A13).

Här liknas forskning om cannabisanvändning vid ett smörgåsbord. En målade beskrivning som många enkelt kan relatera till. Alkoholen beskrivs som fri och cannabis som lagstyrd, vilket har beslutats av politiker på en strukturell nivå. Aktörer har i sin tur en förmåga att handla och kunna välja om de vill använda en drog (Meeuwisse & Swärd, 2013b). Valen är dock begränsade av strukturen, genom att cannabis är olagligt. Användning av cannabis ses därmed som opassande och kan kopplas till ett avvikande beteende då de flesta anser att cannabis inte är accepterat (Sznitman, 2008).

”Beroendeutvecklingen sker så smygande att den nästan inte märks, man vet inte själv att man är inlåst.” Jan Ramström. (A12).

”... vi kan inte stå stilla och låtsats som ingenting när stora delar av västvärlden håller på att omvärdera sin syn på cannabis.” (A8).

Skribenten i det andra citatet antyder att den svenska narkotikapolitiken inte tar del av ny information om cannabis och på så sätt uppfattas som bakåtsträvande. Likaså illustrerar följande citat att droganvändning inte är önskvärt:

”... två fel blir inte ett rätt.” (A4).

Ovanstående argument är ett exempel på vad som talar emot en legalisering av cannabis. Skribenten menar att trots att alkoholen kan uppfattas ha skadligare effekter än cannabis så är inte detta en anledning till att avkriminalisera ytterligare en drog. Det framkommer att drogen kan orsaka lidande:

”Vi rekommenderar besök hos exempelvis KRIS (Kriminellas revansch i samhället) där människor som fått sina liv förstörda av narkotika kan berätta om hur cannabis har bidragit till detta.” (A1).

I ovanstående citat kritiserar Anti Avsan och Pontus Båth en artikel som Fock och

Svensson tidigare skrivit vars inlägg handlar om hur den organiserade brottsligheten borde minska om lättare droger som cannabis legaliseras.

”Dagens marijuana är ju mer än dubbelt så stark som den från 1970 – och 1980 -talet.” säger Fred Nyberg (A20).

Cannabis framställs i citatet av Fred Nyberg som farligare än för några decennier sedan då den är ”dubbelt så stark”.

Skribenten Svante Lidén menar att han genom den hårda vägen fått lära sig att det inte går att skriva något om cannabis utan att det känns som man satt sig i ett ”jordgetingbo” (A16). Detta ger uttryck för att cannabisdebatten är laddad och att människors åsikter skiljer sig markant och att debatten därför kan bli hårdför.

Slutdiskussion

Syftet med denna studie var att undersöka framställningar av cannabis och cannabisanvändning i press och på webbforum med utgångspunkt i perspektivanalysen. Majoriteten av de artiklar vi undersökt är oroliga över de liberala åsikter kring cannabis som författarna menar växer fram i samhället och de allvarliga skadeverkningar som cannabis ger upphov till. I analysen av vårt material kan man se hur cannabisanvändning i pressen ofta framställs som ett ungdomsproblem och att ungdomar är omedvetna om cannabis risker. Det är genom forskning och kunskapsspridning som problemet med den bristande medvetenheten om cannabisanvändningens risker är tänkt att hanteras. Förhoppningen är att detta leder till en minskad användning hos medborgare, framförallt unga som beskrivs som den mest utsatta gruppen då risken för skador är som störst vid en tidig debut. Gemensamt för både press och webbforum är att det görs mycket internationella jämförelser. De används som argument för att visa att det antingen blev bättre eller sämre för samhället då cannabis avkriminaliserats i andra länder.

Att arbeta utifrån perspektivanalysen som metod har varit givande då problemkomponenterna utgjort viktiga perspektiv och frågor samt inneburit en tydlig struktur. Genom det socialkonstruktivistiska perspektivet har framställningar kring olika företeelser och diskurser om cannabis kunnat tolkas och ifrågasättas.

Normerna i samhället framhåller att droger inte är accepterat genom den restriktiva narkotikapolitiken, medan det i vissa sammanhang förespråkas och betraktas som ofarligt.

En av frågeställningarna handlade om vilka konsekvenser framställningarna kan få för samhällsmedborgare. Diskursen formar olika samhällsmedborgare beroende på om drogen anses fördelaktig eller skadlig. De skillnader vi kan se i framställningarna mellan press och webbforum är att det i webbforumet ifrågasätts om forskningen om cannabis och dess skadeeffekter som beskrivs i pressen stämmer. Skribenterna på webbforumet vill att cannabis ska kunna brukas likt alkohol men att det ska regleras för att undvika att bruket övergår till ett missbruk. I sådana fall bör det vara statens ansvar att se till att drogen granskas och kontrolleras samt säljs i en begränsad mängd till myndiga. Skribenterna menar även att det inte bör vara kriminaliserat då det stämplar personer som brukar cannabis som kriminella så att de hamnar utanför samhället. Den som idag vill söka vård riskerar att bli anmäld och straffad istället för att få hjälp att hantera missbruket, menar vissa som skriver på webbforumet. De positiva effekterna av att cannabis blir en reglerad och beskattad drog sägs vara att kriminalitet och kostnader skulle minska och mer resurser läggas på tyngre kriminalitet. Flera på webbforumet menar även i pressen argumenterar för att alkohol är skadligare än cannabis genom att alkoholen kan överkonsumeras samt att abstinens kan ha dödlig utgång, vilket cannabis inte kan eftersom det är en fettlöslig drog. Vidare menar de att alkoholanvändning leder till fler våldsbrott. Våldet i samhället skulle minska om fler valde cannabis framför alkohol, menar förespråkare av cannabis.

I pressen framförs istället forskares åsikt om att det inte är lämpligt att jämföra två så olika droger eftersom att effekterna och skadorna skiljer sig åt. Kritikerna fokuserar på att se problematiken kring cannabis på individnivå. Det ges exempel på de fysiologiska skador drogen kan orsaka hos individen, vilket författarna vill upplysa läsaren om. Cannabisliberaler hävdar däremot att riskerna med cannabis ofta är överdrivna. De anser att det borde läggas mer tillit till individens rätt att själv besluta och ta ansvar för sitt liv. Cannabisliberaler tenderar istället att se problematiken kring cannabis på en strukturnivå. Faktumet att cannabis är olagligt överväger enligt dem de individuella skadorna då det innebär stora kostnader för

samhället. I debatter tenderar parterna att avfärda varandras argument. Intressant vore att diskutera hur det i samhället kan arbetas för att främja en dialog mellan kritiker och förespråkare. Det är idag ett aktuellt ämne och det behövs en saklig dialog. Vi tror det är viktigt att en dialog vidmakthålls så att en förståelse kring problematiken kan möjliggöras. Argument från både kritiker och liberaler är ofta dåligt förankrade och det finns en tendens till överdrifter från båda parter. Vi vill förespråka en mer öppen dialog kring cannabis och problematiken kring drogen.

Referenser

- Andersson, R. (2007) "Kriminalpolitiken, det öppna samhället och styrande territorium" I Lövgren, S. och Johansson, K. (red) *Viljan att styra - Individ, samhälle och välfärdens styrningspraktiker*. Lund: Studentlitteratur.
- Agerberg, M. (2004) *Kidnappad hjärna: en bok om missbruk och beroende*. Lund: Studentlitteratur.
- Aspers, P. (2007) *Etnografiska metoder*. Malmö: Liber.
- Bergström, G. och Boréus, K. (2012) *Textens mening och makt – metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Blomqvist, J. (2012) "Sjukdom, dålig vana, livsstil eller social konstruktion? Om olika uppfattningar om missbruk och beroende och deras konsekvenser". I Storbjörk, J. (red.) *Samhället, alkoholen och drogerna. Politik, konstruktioner och dilemman*. Stockholm: Stockholms universitets förlag.
- Bryman, A. (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Burr, V. (2003) *Social constructionism*. London: Routledge.
- CAN (2014) <http://can.se/sv/Drogfakta/Fragor-och-Svar/Narkotika/#9> Centralförbundet för alkohol och narkotika. Hämtad 2014-01-21
- Goldberg, T. (2010) "Narkotika". I Goldberg, T. (red). *Samhällsproblem*. Lund: Studentlitteratur.
- Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. (2002). Stockholm: Vetenskapsrådet

Helsingborg (2014) Pressmeddelande.

<http://www.mynewsdesk.com/se/helsingborg/pressreleases/ny-mottagning-foer-unga-med-riskbruk-missbruk-955878> . Publicerad 2014-01-31. My news desk
Hämtad 2014-03-01

Jacobson, T. (1998) ”Kontroll och påverkan”. I Denvall, V. och Jacobsson, T. *Vardagsbegrepp i socialt arbete: Ideologi, teori och praktik*. Stockholm: Norstedts juridik.

Jönson, H. (2010) *Sociala problem som perspektiv En ansats för forskning & socialt arbete*. Malmö: Liber.

Liljesson, S. chefredaktör (2014a) *Cannabis*.

<http://drugnews.nu/drogfakta/narkotika/cannabis/> Drugnews. Hämtad 2014-03-01

Liljesson, S. chefredaktör (2014b) *'Dags att sälja legalt hasch i Köpenhamn'*.

<http://drugnews.nu/2014/02/27/dags-salja-legalt-hasch-kopenhamn/> Drugnews.
Hämtad 2014-03-01

Lindgren, S-Å. (1993) *Den hotfulla njutningen. Att etablera drogbruk som samhällsproblem 1890-1970*. Stockholm/Stehag: Sympoison Graduale.

Lindgren, S-Å. (2007) ”Michael Foucault och sanningens historia”. I Månsson, P. (red.) *Moderna samhällsteorier. Traditioner riktningar teoretiker*. Stockholm: Norstedts.

Meeuwisse, A och Swärd, H. (2006) ”Vad är socialt arbete?” I Meeuwisse, A, Sunesson S, och Swärd, H. (red). *Socialt arbete. En grundbok*. Stockholm: Natur och kultur.

Meeuwisse, A. och Swärd, H. (2013a) ”Introduktion: Vad är ett socialt problem?”. I Meeuwisse, A. och Swärd, H. (red). *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och kultur.

Meeuwisse, A. och Swärd, H. (2013b) ”Perspektiv på sociala problem – några positioner” I Meeuwisse, A. och Swärd, H. (red). *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och kultur.

Petersson, K. Olsson, U. Popekewitz, T & Hultqvist, K. (2007) ”Framtiden som styrning: en genealogisk betraktelse av utbildningsbara subjektet och pedagogisk teknologi under det tidiga 2000-talet”. I Lövgren, S. och Johansson, K. (red) *Viljan att styra - Individ, samhälle och välfärdens styrningspraktiker*. Lund: Studentlitteratur.

Regeringens officiella hemsida. ”Alkohol, narkotika, dopning och tobak i Sverige”. <http://www.regeringen.se/sb/d/14853> hämtad: 2014-01-21

Sahlin, I. (2013) ”Sociala problem som verklighetskonstruktioner”. I Meeuwisse, A. och Swärd, H. (red). *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och kultur.

Sznitman, Rødner, S. (2008) ”Drug normalization and the case of Sweden”. *Contemporary Drug Problems*. vol 35, 2 och 3, 447-480.

Sunesson, S. (2006) ”Socialt arbete som internationellt forskningsområde” I Meeuwisse, A, Sunessonm S, och Swärd, H. (red). *Socialt arbete. En grundbok*. Stockholm: Natur och kultur.

Sutton, C. (1996) *The Swedish alcohol discourse – From inappropriate behavior to 'our' greatest public health threat*. Stocholm International Studies 96:2. Stockholm: International Graduate school.

Svensson, K. (2007) ”Normer, normalitet och normalisering”. I Svensson, K. (red) *Normer och normalitet i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Tesfahuney, M. och Dahlstedt, M. (2007) ”Lägrets politik”. I Lövgren, S. och Johansson, K. (red) *Viljan att styra - Individ, samhälle och välfärdens styrningspraktiker*. Lund: Studentlitteratur.

Thomassen, M. (2007) *Vetenskap, kunskap och praxis. Introduktion i vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups.

Watson, S. (2000) "Foucault and the Study of Social Policy". I Gail, L, Gewirtz, S och Clarke, J. (red) *Rethinking Social Policy*. London: Sage.

Winther, Jørgensen, M. och Phillips, L. (2000) *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Wenneberg, Barlbo, S. (2000) *Socialkonstruktivism – positioner, problem och perspektiv*. Malmö: Liber.

Bilaga 1: Empiri

Artikel 1: Avsan, A. (2013) ”Ökad tillgänglighet ger ökat missbruk” *GT* 2013-08-26

Artikel 2: Thomasson, T. (2013) ”Narkotikan och välfärdspolitiken” *Sydsvenskan* 2013-03-30

Artikel 3: Larsson, M. (2013) ”Riskerna med cannabis betydligt större än unga tror” *Göteborgsposten*, 2013-06-15

Artikel 4: Ledare. (2013) ”Två fel blir inte ett rätt” *Dagens nyheter* 2013-05-20

Artikel 5: Larsson, M. (2013) ”Unga underskattar faran med cannabis” *Aftonbladet* 2013-05-08

Artikel 6: Hökerberg, J. (2012) ”Unga väljer bort alkohol” *Dagens nyheter* 2012-09-05

Artikel 7: Habul, K. och Cronqvist, K. (2012) ”Attityder till cannabis om regelbunden användning ’det har tagit för mycket av mitt liv’” *Sydsvenskan* 2012-05-07

Artikel 8: Arkestål, S., Faust, E & Rehbinder, C. (2013) ”Reglerad cannabis bättre än oreglerad” *SvD* 2013-08-16

Artikel 9: Avsan, A. och Båth, P. (2013) ”Mytbildningen om cannabis ofarlighet är farlig” *GT* 2013-07-04

Artikel 10: Habul, K. (2012) ”Attityder till cannabis - Två röster om utvecklingen ’vi kan inte ha ett samhälle där alla gör som de själva vill’” *Sydsvenskan* 2012-05-08

Artikel 11: Harr, T. (2011) ”Cannabis – ett knapptryck från att legaliseras” *Expressen* 2011-08-23

Artikel 12: Johansson, A. (2011) Narkotikaexpert: Hasch var en markering mot vuxenvärlden. *Dagens Nyheter*. 2011-08-23

Artikel 13: Swartz, R. (2011) Cannabis: debatten behöver inga rökridåer. *Dagens Nyheter*. 2011-08-06

Artikel 14: Lönnaeus, O. (2013) ”Legaliseringsvågen Enad front för hård linje.” *Sydsvenskan*. 2013-05-31.

Artikel 15: Säll, A. (2013) ”Miljonsatsning mot cannabis nådde inte unga” *Dagens Nyheter*. 2013-12-08

Artikel 16: Lidén, S. (2013) ”En gräslig och urholkad debatt” *Aftonbladet*. 2013-08-16

Artikel 17: Strandberg, T. (2013) ”Nolltolerans måste gälla i hela Öresundsregionen” *Sydsvenskan*. 2013-03-15.

Artikel 18: Haldesten, M. (2011) ”Oroande kamp för legal braja” *Göteborgsposten*. 2011-09-20

Artikel 19: Johansson, A. (2011) ”Hetsig debatt om cannabis” *Dagens Nyheter*. 2011-08-23.

Artikel 20: Nyberg, F. (2013) ”Legalisering stoppar inte de kriminella” *Svenska Dagbladet*. 2013-08-14

Webbforum 1: Flashback forum. <https://www.flashback.org/t2166292> ”Legalisering av cannabis leder till ökat användande”. GP publicerad 15 juni 2013” 2014-01-15

Webbforum 2: Flashback forum. <https://www.flashback.org/t2199954> ”Legalisering stoppar inte de kriminella’ – SvD opinion.” 2014-01-15

Webbforum 3: Flashback forum. <https://www.flashback.org/t2198783> ”Dagens samhälle 13-08-13: Är det dags att börja sälja cannabis på Systembolaget?” 2014-01-15

Webbforum 4: Flashback forum. <https://www.flashback.org/t2238996> ”Dagens samhälle 13-10-02: Förespråkarna av cannabis är vecklighetsfrånvända.” 2014-01-15

Webbforum 5: Flashback forum. <https://www.flashback.org/t2200745> ”SvD 16 Augusti 2013 ’Reglerad cannabis bättre än oreglerad’”. 2014-01-14